QORTI ~IVILI, PRIM'AWLA

Im]allef

Onor. Giannino Caruana Demajo LL.D.

Seduta ta' nhar il-{img]a 26 ta’ Ottubru 2001

Numru 16

~itazzjoni 560/1999

L-*Accountant General* u d-Direttur {enerali ta’ l-Edukazzjoni

versus

Frances Agius u Norbert Agius g]al kull interess li jista’ jkollu

F’din il-kaw\a l-gvern qieg]ed jitlob li jie]u lura flus li ig]id li]allas bi \ball lill-konvenuta meta din t]allset salarju bis-sa]]a ta’ *warrant* li kien ing]atalha bi \ball. Il-konvenuti g]amlu kontro-talba g]al arretrati ta’ salarju.

I`-`itazzjoni tg]id illi fil-15 ta’ Settembru 1988 lill-konvenuta kien in]are[*warrant* “permanenti” ta’ g]alliema u, bis-sa]]a ta’ dan il-*warrant*, kienet qieg]da ting]ata salarju ta]t skala 10 skond l-“*interim measures on instructors’ grades*” b’se]] mill-1 ta’ Jannar 1991.

L-art. 9(3)(d) ta' l-Att dwar l-Edukazzjoni (Kap. 327) ig]id illi *warrant* permanenti jin]are[lil g]alliema li jkunu ilhom ig]allmu, f'Malta jew barra, g]al mhux anqas minn]mistax-il sena. Il-konvenuta kienet ilha tg]allem g]al anqas minn]mistax-il sena, u g]alhekk ma setg]etx ting]ata *warrant* permanenti.

Fil-25 ta' Marzu 1997 it-"*Teachers' Warrant Board*" g]amel revi\joni tal-*warrants* u nteba] li l-*warrant* permanenti tal-konvenuta kien in]are[bi \ball; g]alhekk talab lill-konvenuta trodd il-*warrant*, u l-konvenuta hekk g]amlet.

G]a\-\mien bejn l-1 ta' Jannar 1991 u t-30 t'April 1994 il-konvenuta kienet tit]allas b]ala *inspector* b'*warrant* permanenti fi skala 10 meta hija ma kellhiex jedd g]al dak il-*warrant*. Fid-29 ta' Jannar 1999 il-Prim'Ministru approva r-rakkomandazzjoni tal-Kummissjoni dwar is-Servizz Pubbliku fis-sens illi r-rakkomandazzjoni tal-11 t'April 1997 sa fejn tolqot lill-konvenuta kellha tinbidel, u l-konvenuta tit]allas b]ala *instructor* ta]t skala 13 b'se]] mill-4 ta' Marzu 1993, ta]t skala 12 b'se]] mill-4 ta' Marzu 1994, u ta]t skala 11 b'se]] mit-13 t'April 1995. Min]abba f'dan il-bdil fl-iskali, il-konvenuta [iet li ng]atat elf disa' mija u disg]a u tmenin lira u sebg]a u erbg]in `ente\mu (Lm1,989.47) \ejda f'salarji g]al dan i\-\mien.

Billi g]alxejn sej]u lill-konvenuta biex trodd dawn il-flus, l-atturi fet]u din il-kaw\a u qeg]din jitolbu illi l-qorti:

1. tg]id illi ta]t l-Att dwar l-Edukazzjoni l-*warrant* permanenti li n]are[lill-konvenuta n]are[ ]a\in billi l-konvenuta ma kinitx tikkwalifika g]al dak il-*warrant*;

2. tg]id illi l-konvenuti t]allsu, jew tg]id min mill-konvenuti t]allas, is-somma t'elf disa' mija u tmenin lira (Lm1,980) bi \ball u ming]ajr jedd; u

3. tikkundanna lill-konvenuti, jew lil min imiss mill-konvenuti, iroddu s-somma t'elf disa' mija u disg]a u tmenin lira u sebg]a u erbg]in `ente\mu

(Lm1,989.47) im]allsa \ejda kif imfisser fuq, flimkien ma' l-ispejje\ [udizzjarji, fosthom dwak ta' l-ittri uffi`jali tal-25 ta' Frar 1998 u ta' l-10 ta' Lulju 1998.

Il-konvenuti ressqu dawn l-e``ezzjonijiet:

1. i`-`itazzjoni saret]a\in u ma tiswiex billi t-talbiet ta' l-atturi ma g]andhom ebda ba\i legali u l-atturi ma jsemmu ebda artikolu tal-li[i li jag]tihom il-jedd li jmexxu bil-kaw\a tallum;
2. l-azzjoni waqg]et bi preskrizzjoni ta']ames snin ta]t l-art. 2156(f) tal-Kodi`i ~ivili;
3. il-konvenuti ma g]andhom jag]tu xejn billi l-i\ball fil-]ru[ta' *warrant* permanenti lill-konvenuta — jekk tassew sar \ball — kien \ball ta' l-atturi, kif jistqarru huma stess, u qatt ma qalu li kien hemm xi *mala fede* min-na]a tal-konvenuta; u
4. il-konvenuta r`eviet il-]las \ejjed fis-salarju tag]ha *in bona fide*.

Il-konvenuti nqdew bil-pro`eduri mibdija mill-atturi biex ressqu l-kontro-talbiet tag]hom. Fissru illi fil-15 ta' Settembru 1988 il-konvenuta ng]atat *warrant* permanenti ta' g]alliema, u b'ittra tal-25 ta' Marzu 1997 kienet mg]arrfa illi l-*warrant* permanenti kien [ie m]assar u li kellha troddu sal-4 t'April 1997, billi kien ing]ata bi \ball. Il-konvenuta raddet il-*warrant* lura.

Warrant li jing]ata ta]t l-Att dwar l-Edukazzjoni jista' jit]assar biss fi\-\ew[ka\ijiet imsemmija fl-art. 13 ta' l-istess Att, u l-ka\ tal-konvenuta ma hu ebda wie]ed minn dawk il-ka\ijiet. G]alhekk, it-t]assir tal-*warrant* tal-konvenuta huwa kontra l-li[i u sar b'abbu\ ta' setg]a.

Il-konvenuti komplew ifissru wkoll illi b'ittra tad-19 ta' Mejju 1993 il-konvenuta n]atret *Instructress I*, u \didilha s-salarju. B'ittra tat-2 ta' Novembru 1994 in]atret

Instructress II, u b'ittra o]ra ta' l-14 t'Awissu 1996 in]atret *Instructress III*. B'ittra o]ra tat-30 t'Awissu 1996 kienet mg]arrfa li kienet sejra tkompli tit]allas is-salarju fuq skala 10, i\da f'April 1997 is-salarju tnaqqsilha g]al skala 11. B'ittra tal-15 ta' Mejju 1997, *i.e.* wara li t]assar il-*warrant* permanenti u li l-konvenuta kienet radditu, il-konvenuta kienet mg]arrfa illi kienet ng]atat \jieda fis-salarju g]al skala 9 b'se]] mill-4 ta' Marzu 1993, i\da baqg]et qatt ma t]allset dawn l-arretrati. Il-*pay slips* tas-salarju g]adhom juru li l-konvenuta g]adha meqjusa b]ala *instructress* bil-*warrant* permanenti.

Il-konvenuti g]alhekk talbu illi l-qorti:

1. tg]id illi t-t]assir tal-*warrant* permanenti huwa kontra l-li[i u sar b'abbu\ ta' setg]a;
2. tordna lill-konvenuti jag]mlu dak li hu me]tie[biex jer[a' jin]are[il-*warrant* permanenti;
3. tg]id illi l-konvenuta g]andha ter[a' ting]ata s-salarju fuq skala 9; u
4. tikkundanna lill-konvenuti, jew lil min minnhom imiss, i]allsu lill-konvenuta l-arretrati tas-salarju, flimkien ma' l-img]axijiet u l-ispejje\, fosthom dawk ta' l-ittra uffi`jali ta' l-4 t'Awissu 1998.

G]al dawn il-kontro-talbiet, l-atturi ressqu dawn l-e``ezzjonijiet:

1. hemm diskrepanza bejn il-premessi tar-rikonvenzjoni u t-talbiet, billi jekk ig]odd g]all-ka\ l-art. 13 ta' l-Att dwar l-Edukazzjoni, ir-rimedju g]al aggravju minn de`i\joni amministrattiva jing]ata mit-Tribunal Skolastiku, u g]alhekk din il-qorti ma g]andhiex kompetenza biex tisma' u taqta' dan il-ka\;
2. l-art. 13 ta' l-Att dwar l-Edukazzjoni jag]ti lill-Ministru ta' l-Edukazzjoni s-setg]a li jirtira *warrant* li jkun in]are[regolarment, skond l-art. 11 ta' l-istess Att, i\da din is-setg]a hija fakoltativa, mhux mandatorja, u g]alhekk is-setg]a

tal-ministru li j]assar *warrant* ma hix limitata g]all-ka\ijiet imsemmija fl-art. 13(1) u (2) biss;

3. ukoll li kieku s-setg]a tal-ministru kienet wa]da mandatorja, xorta l-*warrant* permanenti f'isem il-konvenuta n]are[ ]a\in g]ax ma t]arisx dak li jrid l-art. 11(3) ta' l-Att, u g]alhekk il-*warrant* ma jiswiex u ma kienx jiswa mill-bidunett;

4. din il-qorti g]andha biss is-setg]a li tg]id illi g]emil amministrattiv huwa jew ma huwiex bi ksur tal-li[i, i\da ma g]andhiex is-setg]a li tordna lill-atturi li jo]or[u *warrant* permanenti, g]ax din il-qorti ma tistax tie]u fuqha setg]at amministrattivi.

Dwar il-fatti ta' dan il-ka\ jidher li l-partijiet sostanzjalment qeg]din jaqblu. Il-konvenuta ng]atat]atra fid-Dipartiment ta' l-Edukazzjoni, b'salarju og]la min]abba fil-fatt li fil-15 ta' Settembru 1988 kien ing]atalha *warrant* permanenti. Dak il-*warrant* kien ing]atalha ta]t l-Att dwar l-Edukazzjoni (Kap. 327) u, skond l-art. 11 ta' dak l-Att, *warrant* permanenti seta' jing]ata jew lil min g]amel kors ta' studju approvat fl-Università ta' Malta jew f'istitut mag]ruf f'Malta jew barra minn Malta, jew inkella lil min kellu esperjenza ta']mistax-il sena b]ala g]alliem, kif ig]id l-art. 11(3):

> **11.** (3) Persuna tikkwalifika g]al *warrant* permanenti ta]t dan is-subartikolu kemm-il darba tkun —
>
> ... ... *omissis* ... ...
>
> (*d*) g]allmet fi skejjel f'Malta jew barra minn Malta g]all-perijodu ta' mhux anqas minn]mistax-il sena u fl-opinjoni tal-Ministru tkun tal-]ila akkademika me]tie[a.

Il-partijiet jaqblu illi meta ng]atat il-*warrant* il-konvenuta ma kinitx ilha tg]allem g]al]mistax-il sena, u g]alhekk il-*warrant* ma setax jing]atalha, u tte]dilha lura.

L-atturi issa qeg]din jitolbu lura s-salarju li t]allas \ejjed bis-sa]]a ta' dak il-*warrant*; din it-talba turi li l-kaw\a tallum hija kaw\a g]ar-radd ta' *indebiti solutio*, u g]alhekk l-ewwel e``ezzjoni tal-konvenuti hija]a\ina u hija mi`]uda.

Il-konvenuti ressqu wkoll l-e``ezzjoni ta' preskrizzjoni ta]t l-art. 2156(f), li hija l-preskrizzjoni "residwali" ta']ames snin:

> **2156.** L-azzjonijiet hawn ta]t imsemmija jaqg]u bi preskrizzjoni bl-eg]luq ta']ames snin:
>
> (f) l-azzjonijiet g]all-]las ta' kull kreditu ie]or li [ej minn operazzjonijiet kummer`jali jew minn]wejje[o]ra, meta l-kreditu ma jkunx jaqa', skond din il-li[i jew li[ijiet o]ra, ta]t preskrizzjoni aqsar, jew ma jkunx jirri\ulta minn att pubbliku.

L-azzjoni g]ar-radd ta' dak li t]allas bla mist]oqq g]andha l-preskrizzjoni spe`jali tag]ha u g]alhekk ma taqax ta]t l-art. 2156(f).

L-e``ezzjoni ta' preskrizzjoni hija g]alhekk mi`]uda.

Il-konvenuti qeg]din ig]idu wkoll illi l-*warrant* ma kellux jittie]ed lura billi l-atturi ma kellhom ebda setg]a li j]assruh, g]ax *warrant* jista' jit]assar biss fil-ka\ijiet imsemmija fl-art. 13(2) ta' l-Att dwar l-Edukazzjoni:

> **13.** (2) Il-Ministru jista' j]assar kull *warrant* li jing]ata ta]t id-disposizzjonijiet ta' dan l-Att meta d-detentur ta' dak il-*warrant*—
>
> (*a*) jinsab]ati minn qorti ta' [urisdizzjoni kriminali ta' delitt li ma jkunx delitt li sar b'nuqqas ta']sieb, bi traskura[ni, jew b'nuqqas ta']ila f'arti jew professjoni, jew b'nuqqas ta' t]aris ta' regolamenti;
>
> (*b*) jinsab]ati minn tribunal kompetenti talli abbu\a mill-fidu`ja ta' l-istudenti jew talli g]amel u\u minn vjolenza fi\ika fuqhom.

Dan is-sub-artikolu jolqot il-ka\ijiet fejn *warrant* ma]ru[validament jit]assar b]ala piena jew sanzjoni g]al im[ieba]a\ina mid-detentur tal-*warrant*, u ma jolqotx ka\ijiet fejn il-*warrant* ikun in]are[ ]a\in Jidher `ar, g]alhekk, li l-art. 13(2) ma jg]oddx g]all-ka\ tallum, fejn lill-konvenuta tte]dilha l-*warrant* mhux min]abba

m[ieba]a\ina tag]ha i\da g]ax il-*warrant* kien in]are[ ]a\in *ab initio* u ma kienx imissu n]are[.

Ladarba huwa minnu, u ma hux kontestat, li l-konvenuta ma kellhiex il-kwalifiki me]tie[a ta]t l-art. 11 g]al *warrant* permanenti, mela l-*warrant* li n]ar[ilha ma kienx jiswa, u ma kellha ebda jedd li tgawdi mill-benefi``ji li jag]ti *warrant* permanenti ma]ru[validament. L-atturi g]alhekk ma g]amlux]a\in li]adu lura l-*warrant*, u ma kien hemm ebda abbu\ ta' setg]a.

Fuq din il-premessa illi l-atturi ma kellhomx is-setg]a jie]du l-*warrant* lura hija mibnija wkoll il-kontro-talba tal-konvenuti. Ladarba din il-premessa hija]a\ina, il-kontro-talbiet, li huma mibnija fuq premessa \baljata, ma jistg]ux jintlaqg]u u huma mi`]uda.

Fadal li nqisu l-a]]ar \ew[e``ezzjonijiet tal-konvenuti, li jg]idu li l-i\ball fil-]ru[tal-*warrant* kien \ball ta' l-atturi stess, mhux tal-konvenuta, u li l-konvenuta mxiet *in bona fide*.

Sabiex tirnexxi l-azzjoni g]ar-radd ta' dak li t]allas bla ma kien imiss ma hux me]tie[li min ir`ieva l-]las ikun mexa *in mala fide*. Il-*mala fides* hija relevanti biss g]all-*quantum* tar-ripetizzjoni, kif juri `ar l-art. 1023 tal-Kodi`i ~ivili:

> **1023.** (1) Dak li ming]ajr jedd ikun ir`ieva l-]las ta' somma ta' flus g]andu, jekk ikun g]amlu b'mala fidi, irodd sew il-kapital kemm ukoll l-img]axijiet minn dak in-nhar tal-]las.
>
> (2) I\da, jekk ikun g]amlu b'bona fidi, mhux obbligat irodd]lief il-kapital biss.

Ma hux kontestat illi l-konvenuta kienet *in bona fide*, u g]alhekk g]andha trodd biss il-flus li t]allset \ejda, u mhux ukoll l-img]ax fuqhom; fil-fatt l-atturi ma g]amlux talba g]all-img]axijiet.

Il-*quantum* tal-]las \ejjed ma hux kontestat u jirri\ulta wkoll mid-dokumenti esebiti mill-atturi.

Dwar l-ispejje\ ta' dawn il-pro`eduri, g]andu jing]ad illi, g]alkemm huwa minnu li l-i\ball fil-bidu kien ta' l-atturi, madankollu l-konvenuti baqg]u ma ridux iroddu l-flus im]allsa \ejjed ukoll wara li l-i\ball inkixef u kien mg]arraf lilhom, u kien g]alhekk li kellha ssir din il-kaw\a. G]alhekk huwa xieraq li l-konvenuti j]allsu l-ispejje\ [udizzjarji kollha.

G]al dawn ir-ra[unijiet il-qorti taqta' l-kaw\a billi, wara li ti`]ad l-e``ezzjoni ta' preskrizzjoni mressqa mill-konvenuti, u ti`]ad ukoll l-e``ezzjonijiet l-o]ra tal-konvenuti u l-kontro-talbiet tag]hom, tilqa' t-talbiet ta' l-atturi: tg]id illi l-*warrant* permanenti ta' g]alliema ma]ru[lill-konvenuta kien in]are[ ]a\in u ma kienx jiswa, u tikkundanna lill-konvenuti jroddu lill-atturi s-somma ta' elf disa' mija u disg]a u tmenin lira u sebg]a u erbg]in `ente\mu (Lm1,989.47) m]allsa \ejda. Il-konvenuti g]andhom i]allsu wkoll l-ispejje\ [udizzjarji kollha.

Giannino Caruana Demajo
Im]allef

Connie Micallef
Dep. Re[.